

**Ks. Janusz Wilk**

Wyższe Śląskie Seminarium Duchowne  
Katowice

## STRATEGIA GRZECHU WEDŁUG RDZ 4,6-7

Tekst zawierający pierwszą rozmowę Boga z Kainem (zob. Rdz 4,6-7) jest powszechnie uznawany za jeden z najtrudniejszych fragmentów Starego Testamentu<sup>1</sup>. Choć doczekał się licznych komentarzy i omówień<sup>2</sup>, Richard J. Clifford odnośnie do jego przekładu napisał: „wszystkie tłumaczenia są niepewne”<sup>3</sup>. W ogólnym znaczeniu jego sens jest jasny, jednakże szczegółowa analiza filologiczna i teologiczna wciąż zastanawia interpretatorów. Główny problem tkwi w wersji 7. On też będzie przedmiotem niniejszego studium, gdyż pomaga zrozumieć naturę człowieka oraz przyjrzeć się uwarunkowaniom ludzkiego grzechu.

### TEKST RDZ 4,6-7 I PROPOZYCJA PRZEKŁADU

<sup>6</sup> וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ:  
<sup>7</sup> הֲלוֹא אֶם-חִשְׁבִּית שְׂאֵת וְאִם לֹא חִשְׁבִּית לַפֶּתַח חַטָּאת רֵיחַ  
וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ:

<sup>6</sup> *Jahwe zapytał Kaina: „Z jakiego powodu złościsz się i dlaczego chodzisz ze spuszczoną głową?*

<sup>1</sup> Zob. prezentację wypowiedzi dotyczących tej opinii – G.R. Castellino, *Genesis IV 7*, „Vetus Testament” 10 (1960), s. 442.

<sup>2</sup> Zob. ich przegląd – C. Westermann, *Genesis 1-11. A Commentary*, Translated by J.J. Scullion, Minneapolis 1984, s. 298.

<sup>3</sup> R.J. Clifford, R.E. Murphy, *Księga Rodzaju*, w: *Katolicki komentarz biblijny*, red. nauk. wyd. polskiego W. Chrostowski, tłum. polskie K. Bardski i inni („Prymasowska Seria Biblijna” 17), Warszawa 2001, s. 19.

<sup>7</sup> *Czyż nie jest tak, że jeśli dobrze postępujesz, wówczas masz głowę podniesioną, a kiedy źle czynisz, wtedy grzech kładzie się przy drzwiach i usiłuje cię pochwycić, a przecież, to ty masz nad nim panować”.*

## KONTEKST

Pierwsza rozmowa Boga z Kainem, czyli Rdz 4,6-7, jest prawdopodobnie częścią starej tradycji, opowiadającej o historii Kaina i Abla, która została następnie wykorzystana przez Jahwistę. W Księdze Rodzaju swoje miejsce znalazła w rozdziale 4, wersy 2b-16. Redaktor, posługując się genealogią (zob. Rdz 4,1-2a), połączył to opowiadanie z opisem stworzenia oraz z opowiadaniem o grzechu pierwszych ludzi. W perykopie o Kainie i Abla można wyróżnić cztery sceny: pierwsza (w. 2b-5) przedstawia pastersko-rolniczą działalność braci oraz odniesienie Boga do ofiar przez nich składanych. Druga (w. 6-7) jest filologicznie i logicznie powiązana z wcześniejszym opisem Kaina i prezentuje rozmowę Boga z Kainem. Wers 6b (לָמָּה חָרָה לָךְ וְלָמָּה נָפְלוּ פָנֶיךָ) powtarza wers 5b (מָאד וַיִּפְּלוּ פָנָיו), przekształcając go w zdanie pytające. Natomiast ostatnia część wersu 7 (תִּשְׁקָחְוּ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בוֹ) nawiązuje do zakończenia wypowiedzi z Rdz 3,16b (תִּשְׁקָחְךָ וְהוּא יִמְשָׁל-בְּךָ), ale nadaje mu inne znaczenie (zob. także Pnp 7,11). Scena trzecia (w. 8) opisuje bratobójczy mord Abla dokonany przez Kaina, a scena ostatnia (w. 9-16) przedstawia drugą rozmowę Boga z Kainem. Rozmowa ta różni się od pierwszej przede wszystkim formą wypowiedzi literackiej. W rozmowie drugiej jest dialog – Kain odpowiada Bogu. W pierwszej był on tylko słuchaczem.

Wypowiedź Rdz 4,6-7 nie narusza tematycznego układu perykopy, jest jej integralną częścią, której celem jest wyjaśnienie fabuły i postaci Kaina. W tej przyczynie należy również doszukiwać się odpowiedzi na ewentualne pytanie, dotyczące powtórzenia w wersie 6b zwrotu z wersu 5b. Jednakże sam kontekst, chociaż czytelny, nie wyjaśnia wszystkich trudności dotyczących wersu 7.

## ENIGMATYCZNOŚĆ FORMUŁY חָתָאת רֵבִיךָ

Zwrot ten łączy w sobie gramatyczną anomalię z nietypową dla Starego Testamentu terminologią. Tego rodzaju zestawienie spowodowało, że jego egzegeza w dużej mierze porusza się na płaszczyźnie przypuszczeń, a prowadzone badania oscylują pomiędzy ingerencją w sam tekst, licznymi próbami interpretacji rzeczywistego zapisu, a hipotezą, że zwrot ten całkowicie zastąpił inny tekst, który wcześniej znajdował się w tym miejscu, lub że jest późniejszym dodatkiem<sup>4</sup>. Szeroka gama hipotez świadczy o tym, że wciąż trudno o jednoznaczną odpowiedź.

<sup>4</sup> Por. C. Westermann, *Genesis 1-11*..., s. 299.

Analiza syntaktyczna

Reguły zgodności w omawianym sformułowaniu wydają się mało respektowane, albowiem pierwszy jego termin – rzeczownik חַטָּאת jest rodzaju żeńskiego, a drugi – רֵבִץ jest imiesłowem rodzaju męskiego, pochodzącym od czasownika רָבַץ. Dosłowny przekład tego zwrotu jest następujący: „grzech/wina [jest] leżący”.

Jedną z najbardziej interesujących interpretacji tego zagadnienia zaproponował Léonard Ramarosan<sup>5</sup>, który oprócz omówienia nieprawidłowości syntaktycznej zajął się także metrum oraz podjął próbę przegrupowania tekstu, aby uzyskać zgodność gramatyczną i rytmiczną. Metrum wersu 7 wskazuje na brak rytmicznej równowagi:

| zgłoski akcentowane | Tekst                                            |
|---------------------|--------------------------------------------------|
| 2+1                 | הָלוֹא אִסְדִּיתִּיב שְׂאֵת                      |
| 2+3                 | וְאִם לֹא תִישִׁיב לַפֶּתַח חַטָּאת רֵבִץ        |
| 2+2                 | וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתּוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ: |

Ramarosan zasugerował, że kopista zastosował metonimię, zmieniając miejsce terminu חַטָּאת z członu pierwszego na drugi. Tekst pierwotny miałby układ<sup>6</sup>:

| Przekład                                                        | Tekst                                           |
|-----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| Czyż nie ma odpuszczenia grzechu, jeśli dobrze postępujesz?     | הָלוֹא אִסְדִּיתִּיב שְׂאֵת חַטָּאת             |
| Jeśli źle czynisz, wtedy [demon] kładzie się przy drzwiach      | וְאִם לֹא תִישִׁיב לַפֶּתַח רֵבִץ               |
| i usiłuje cię pochwycić, a przecież, to ty masz nad nim panować | וְאֵלֶיךָ תִּשׁוּקְתּוֹ וְאַתָּה תִּמְשָׁל-בּוֹ |

Przy zmienionym układzie trójwersu, metrum w każdej linii wynosi 4. Nowo powstałe wyrażenie rzeczownikowe שְׂאֵת חַטָּאת naturalnie tłumaczy się jako „odpuszczenie grzechów”, gdyż wyrażenie czasownikowe נָשָׂא חַטָּאת, istotnie przekłada się jako „odpuścić grzechy” (zob. Rdz 50,17; Wj 23,21; Joz 24,19; Ps 25,18)<sup>7</sup>.

Pozostaje jeszcze próba wyjaśnienia przyczyny przesunięcia חַטָּאת ze swojego pierwotnego miejsca na miejsce zajmowane aktualnie w Biblii. Nie brak tutaj przypuszczeń, które pozostaną jednakże tylko w sferze przypuszczeń. Ramarosan

<sup>5</sup> Por. *A propos de Gen 4,7*, „Biblica” 49 (1968), s. 233–237.  
<sup>6</sup> Por. tamże, s. 235.  
<sup>7</sup> Por. tamże, s. 235, 236. Formuła נָשָׂא חַטָּאת znana jest również w literaturze z Qumran (zob. CD 3, 18).

zaproponował dwie hipotezy<sup>8</sup>: pierwsza zakłada, że kopista, dysponując znacznym obszarem piśmienniczym („miejscem na stronie”), starał się, aby każdy wers znajdował się dokładnie na jednej linii. Z jakiegoś powodu napisał jednak ostatnie słowo wersu (czyli חטאת) poniżej czterech innych. Z tej przyczyny nie mógł zapisać w całości wersu drugiego w drugiej linii, ale jedynie do słowa לפתח, które znalazło się dokładnie przed חטאת. Następny kopista zapisał już חטאת od razu po לפתח. Druga hipoteza sugeruje, że kopista pominął słowo חטאת. Odkryty błąd spowodował, że ten lub jakiś inny skryba zapisał pominięte słowo bądź na marginesie, bądź między liniami, skąd później słowo to przeszło na swoje obecne miejsce w Biblii.

Druga interpretacja wyrażenia חטאת רבץ odnosi do imiesłowu rodzaju męskiego רבץ przyrostek zaimkowy 3 os. rodzaju męskiego ו, który został zamieszczony w ostatnim słowie wersu: חַטְּאוֹתֶיךָ. Jednakże jeśli zdanie to nie jest przegrupowane („à la Ramaroson”), znaczenie słowa חטאת staje się niejasne. Wywodzi się ono bowiem od ogólnego terminu נשא („nosić”, „wznosić”, „podnosić”, „znosić”, „usunąć”)<sup>10</sup>, którego znaczenie precyzyjne może być określone wyłącznie w konkretnym kontekście. W versie 7 słowo חטאת może odnosić się do: 1. wybaczenia, które Bóg ofiarowałby Kainowi; 2. akceptacji przez Boga ofiary składanej przez Kaina; 3. subiektywnych odczuć Kaina, czyli radości, która będzie przeciwieństwem Kainowego smutku; 4. „wyprostowanej”, a nie pochylonej postawy Kaina. Jako że główna różnica w dwóch pierwszych członach wersu 7 tkwi w skutkach pozytywnego lub negatywnego postępowania Kaina, bardziej prawdopodobna wydaje się interpretacja pierwsza i druga. Niemniej jednak odniesienie do uczuć lub postawy Kaina może być aluzją do wersu 6, w którym Jahwe pyta Kaina o przyczynę jego złości i pochylonej postawy (wyrażenie negatywnych uczuć)<sup>11</sup>.

### Analiza semantyczna

Pierwszy termin (חַטָּאת) analizowanej formuły występuje w Biblii Hebrajskiej w dwóch znaczeniach – jako „grzech” (155 razy) oraz „ekspiacja”, „ofiara za grzechy” (135 razy)<sup>12</sup>. LXX przekłada go za pomocą czasownika ἀμαρτάνω („chybić celu”, „zawinić”, „zblądzić”, stąd też biblijne „grzeszyć”). Jego pole semantyczne w Rdz 4,7 nie budzi wątpliwości i pozwala jednoznacznie utożsamić ten termin

<sup>8</sup> Por. tamże, s. 236, 237.

<sup>9</sup> Por. G.J. Wenham, *Genesis 1-15* („Word Biblical Commentary” 1), Dallas 2002, s. 105.

<sup>10</sup> Zob. נשא, w: L. Koehler, W. Baumgartner, J.J. Stamm, *Wielki słownik hebrajsko-polski i aramejsko-polski Starego Testamentu* (WSHPST), red. nauk. wyd. polskiego P. Dec, tłum. polskie hasła R. Zawadzki („Prymasowska Seria Biblijna” 30), Warszawa 2008, t. 1, s. 680–682.

<sup>11</sup> Por. G.J. Wenham, *Genesis...*, s. 105, 106; zob. także J. Lemański, *Księga Rodzaju (rozdziały 1-11). Wstęp – przekład z oryginału – komentarz* („Nowy Komentarz Biblijny. Stary Testament” I/1), Częstochowa 2013, s. 284.

<sup>12</sup> Zob. חטאת, w: WSHPST, tłum. polskie hasła J. Kręcidło, t. 1, s. 291.

z jego pierwszym znaczeniem, czyli „grzechem”<sup>13</sup>. Trudność semantyczną sprawia termin drugi – czasownik רבץ, który w Biblii Hebrajskiej jest przekładany jako „położyć się”, „odpoczywać”<sup>14</sup>, a w LXX – ἡσυχάζω („wyczekiwać cierpliwie”, „milczeć”). Leksem רבץ w kontekście Rdz 4,7 przez wielu egzegetów jest również uważany za rzeczownik oznaczający demona. Wywodziłby się on od akadyjskiego demona *râbišu*, który w kulturze semickiej znany był również jako *rôbeš*<sup>15</sup>. Interpretacja ta znajduje swoje miejsce również w niektórych przekładach Biblii<sup>16</sup>. W literaturze sumeryjsko-akadyjskiej *râbišu* jest jednym z demonów sprowadzających nieszczęścia na ludzi i ich domostwa<sup>17</sup>. Jest jak wąż, który wykorzystuje szczelinę w drzwiach, aby wślizgnąć się do środka domu i pochwycić zdobycz<sup>18</sup>. Czeki tylko, kiedy gospodarz lekko uchyli drzwi.

Słabym punktem łączenia hebrajskiego terminu רבץ z akadyjskim demonem *râbišu* jest fakt, że nie znajdujemy w tej kwestii jakiegokolwiek analogii w Starym Testamencie. Pewną trudność sprawia również demonizacja grzechu w tak wczesnym tekście<sup>19</sup>. Personifikacja grzechu („objective Macht”<sup>20</sup>) może być jednak jedną z form odczytania przesłania Rdz 4, 6-7.

### ZNACZENIE TEOLOGICZNE I PSYCHOLOGICZNE RDZ 4,6-7

Pytania, które Bóg stawia w Biblii człowiekowi, nie są wyrazem Jego niewiedzy (zob. np.: Ps 94,9-11; J 2,24-25), ale retoryczną formą umożliwiającą podjęcie refleksji przez człowieka. Pierwsze z pytań, jakie znajdujemy na kartach Starego

<sup>13</sup> Taki przekład, bez dodatkowego uzupełnienia, proponują np.: Biblia Tysiąclecia<sup>5</sup>, Biblia Paulistów, Biblia Warszawsko-Praska, Traduction Oecuménique de la Bible, La Sacra Bibbia. Conferenza Episcopale Italiana. Unione Editori e Librai Cattolici Italiani.

<sup>14</sup> Zob. רבץ, w: WSHPST, tłum. polskie hasła M. Kantor, t. 2, s. 233, 234; P. Reymond, *Dizionario di ebraico e aramaico biblici*, red. wyd. włoskiego J.A. Soggin i inni, Roma 2005<sup>2</sup>, s. 383.

<sup>15</sup> Por. L. Ramaroson, *A propos de Gen...*, s. 234; J. Vella, *Il demonio a rapiso. Nota al Gen 4,7 (Gen 3,16; Cant 7,11)*, „Rivista Biblica” 12 (1964), s. 190; G.E. Closen, *Der „Dämon Sünde”. Ein Deutungsversuch des massorethischen Textes von Gen 4,7*, „Biblica” 16 (1935), s. 436–440. Zob. także, E.J. Waschke, רבץ, w: *Theologisches Wörterbuch zum Alten Testament*, Hrsg. H.J. Fabry, H. Ringgren, Stuttgart–Berlin–Köln 1993, t. 7, kol. 322, 323 oraz 325.

<sup>16</sup> Zob. np.: Biblia Poznańska, Die Bibel. Einheitsübersetzung, Bibbia Emmaus. E. Testa – tłumacz Księgi Rodzaju w Biblii Emmaus – odniósł bezpośrednio termin רבץ do demona „Robes” („Non è forse vero che se agisci bene puoi tenere alta la testa, mentre se non agisci bene, è alla porta il Maligno, come un Robes?”).

<sup>17</sup> Zob. M. Jastrow, *Religion Babylonians und Assyriens*, Giessen 1905, t. 1, s. 360–388.

<sup>18</sup> Por. tamże, s. 360; zob. także J.S. Synowiec, *Początki świata i ludzkości według Księgi Rodzaju*, Kraków 2001<sup>3</sup>, s. 186.

<sup>19</sup> S. Łach zaproponował następujące wyjaśnienie tego zagadnienia: „W tym ujęciu autor biblijny zapożyczyłby obraz z akadyjskiego utug-rabiszu, aby określić grożące niebezpieczeństwo. Mieliśmy tu przykład głębokiej teologicznej przemiany znaczenia mezopotamskiej wiary w demony w duchu nauki objawionej o Bogu, człowieku i grzechu” (*Księga Rodzaju. Wstęp – przekład z oryginału – komentarz* („Pismo Święte Starego Testamentu” I/1), Poznań 1962, s. 227).

<sup>20</sup> G. von Rad, *Das erste Buch Mose* („Das Alte Testament Deutsch” 2), Göttingen 1953, s. 83.

Testamentu, jest tego szczególnym przykładem: **יְהוָה אֱלֹהִים אֶל-הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אֵיכָּה זֶה** (Zawołał Bóg do mężczyzny, pytając go: „gdzie jesteś?” – Rdz 3,9). Uświadomienie sobie własnego stanu jest często pierwszym krokiem w terapii. W tej perspektywie można odczytać także pierwszą rozmowę Boga z Kainem (zob. Rdz 4,6-7). Bóg, przez postawione Kainowi pytanie (wers 6) próbuje skłonić go do refleksji i oceny własnego postępowania. Równocześnie podaje Kainowi wskazówki, pomagające wyjaśnić aktualny jego stan (wers 7). To, co Kain uzewnętrznia (złość i opuszczona głowa, będąca wyrazem silnego przygnębienia) jest konsekwencją jego niewłaściwego postępowania. Tekst nie precyzuje, czego konkretnie miałyby dotyczyć to negatywne zachowanie. Ukazuje jednak zależność pomiędzy ludzkimi czynami a ich wpływem na psychiczną kondycję człowieka. Sugestia wersu 7 podkreśla konieczność wyboru z równoczesnym zaakcentowaniem faktu, że tym, który ma możliwość podjęcia decyzji, jest sam Kain. To on kształtuje własny stan emocjonalny (wers 7a).

„Kiedy ignoruje się wskazówki, reakcje są prawie zawsze chybione”<sup>21</sup>. Kain, odrzucając wskazówkę Boga, podjął decyzję – dokonał bratobójczego mordu (wers 8). Nie zapanował nad grzechem, który ułożył się przy drzwiach jego serca. Otworzył je dla zła.

Rdz 4,6-7 nie jest tekstem dotyczącym wyłącznie osoby Kaina. Odnosi się on do każdego człowieka, który jest zdolny do moralnej oceny własnego postępowania. Psychologia grzechu (choć może dziwić w tak starym tekście) ukazuje złożoność ludzkiej grzeszności i równocześnie odpowiedzialność człowieka za podjęte decyzje. Pokusa do grzechu ciężkiego – jak akadyjski demon – kładzie się u wrót ludzkiego serca wtedy, kiedy człowiek już w jakiejś mierze zgodził się na zło, nie postępując dobrze w drobnych sprawach. Niewierność w małych rzeczach otwiera drogę do niewierności w wielkich (zob. także Łk 16,10). U wrót człowieka, który postępuje dobrze, demon zła nie ma możliwości ułożenia się i cierpliwego oczekiwania na zgodę właściciela domu, aby wślizgnąć się w jego życie i nakłonić go do grzechu ciężkiego. To człowiek decyduje, czy jest panem czy też niewolnikiem tego wszystkiego, co zawiera w sobie termin **חַטָּאת**.

Kain przez niewłaściwe postępowanie jest winny własnej depresji<sup>22</sup>, wyrażonej przez gniew i przygnębienie. W zmaganiu z nią nie został pozostawiony samemu sobie. Nie skorzystał jednakże z Bożej wskazówki i otworzył drzwi własnego serca na działanie zła. Po grzechu bratobójstwa przyszła kolej na konsekwencje (zob. w. 9-15). Ta sama zasada ponownie odnosi się do wszystkich ludzi. Każdy człowiek będzie musiał zdać sprawę ze swojego życia i przyjąć jego konsekwencje (zob. Mt 25,31-46; Rz 14,11-12; 2 Kor 5,10)<sup>23</sup>. Wolność w wyborach obliuguje do odpowiedzialności za powstałe następstwa.

<sup>21</sup> F. Ferder, *Żywe Słowa. Pismo Święte, psychologia i komunikacja międzysobowa*, tłum. polskie B. Majczyna, Kraków 2002, s. 59.

<sup>22</sup> Por. W. Brueggemann, *Genesi*, red. wyd. włoskiego T. Franzosi, Torino 2002, s. 80.

<sup>23</sup> „U wejścia do twego grobu jest przechowywany grzech. Kara będzie czekała na ciebie w Przyszłym Świecie, jeśli nie okazesz skruchy. Jeśli poddasz się swojej złej skłonności, kara i zło

## PODSUMOWANIE

Rdz 4,6-7 może być (późniejszą?) próbą wyjaśnienia „teologicznego skandalu”<sup>24</sup>, związanego z opowiadaniem o Kainie i Ablu. Jego przyczyną jest osobista zgoda Kaina na zło we własnym życiu. Sam zapis Rdz 4,6-7 przygotowuje od strony teologicznej i psychologicznej czytelnika na dalszy rozwój wydarzeń, którym było morderstwo brata. Tekst ten odsłania proces narastania skłonności do grzechu. Niewłaściwe wcześniejsze postępowanie wytrwale kształtuje grunt ludzkiej woli pod pokusę do grzechu ciężkiego. Jest to proces przybierający na intensywności i sile, który stopniowo ukierunkowuje człowieka do zła. Grzech, a precyzyjniej pokusa do grzechu jest cierpliwa i jak w opisie rozmowy Boga z Kainem, usadawia się przy drzwiach do serca (woli) człowieka. I chociaż Rdz 4,6-7 wraz z formułą וְאַתָּה תִּשְׁלֹטָהּ wciąż pozostaje jednym z trudniejszych tekstów Starego Testamentu, to jednak wyraźnie, z pełną aktualnością, odsłania strategię ludzkiego grzechu.

Ostatnie słowa wersu 7b – וְאַתָּה תִּשְׁלֹטָהּ – można odczytać jako nakaz: „to ty masz nad nim [grzechem] panować”, ale i zinterpretować jako ostrzegającą refleksję: „czy ty zdołasz nad nim [grzechem] zapanować?” W obydwu przypadkach chodzi o to samo zadanie – podjęcie konkretnych kroków, aby najpierw nie wpuścić usytuowanego już przy drzwiach własnego życia spersonifikowanego grzechu, a następnie, jak zmienić własne negatywne postępowanie, aby całkowicie uniemożliwić okazję do grzechu, czyli obrazowe ułożenie się grzechu (demon) przy drzwiach. Człowiek, na skutek grzechu pierworodnego (zob. Rdz 3,1-24), cały czas doświadcza skłonności do grzechu (zob. Rdz 8,21; Rz 7,14-25). Jednakże to w ludzkiej kompetencji tkwi kluczowa decyzja. Bóg daje człowiekowi wolność wyboru, człowiek powinien odpowiedzieć mądrością i odpowiedzialnością. Cały czas pamiętając, że diabeł nie tylko chce się wylegiwać przy drzwiach ludzkiego serca, ale jak lew ryczący krąży, szukając, kogo pożreć (zob. 1 P 5,8). Nie można pozostawiać jemu miejsca (zob. Ef 4,27). Jak w przypadku Kaina konsekwencji niektórych grzechów nie można już zmienić.

## THE STRATEGY OF SIN ACCORDING TO THE BOOK OF GENESIS 4:6-7

### Summary

This article, analysing the Book of Genesis 4:6-7, describes the process of growth of the human weakness to sin. Earlier, objectionable behaviour prepares the ground for temptation to heavy sin. It is a process that takes on its intensity and strength and which gradually shows the Man the way to evil. Sin, and more precisely the temptation to sin

będą stale przy tobie, jakby mieszkaly u twych drzwi” – *Chamisza Chumsze Tora. Chumasz Pardes Lauder. Księga Pierwsza Bereszit*, oprac. pod kierownictwem S. Pecarica, tłum. polskie S. Pecaric i E. Gordon, Kraków 2001, s. 32.

<sup>24</sup> C. Westermann, *Genesis 1-11...*, s. 300.

is patient and as in the description of conversation between God and Cain, it stands by the door to person's heart (will). In attribution of Man is the decision of opening the door (acceptance on evil).

The text Gen 4:6-7 that can be an (later?) attempt to solve this tragic ending of the story about Cain and Abel (Gen 4:1-16), was given to a contextual analysis. Next, there was made a syntactic and semantic study over the formula *הָאָדָם רָבַץ*, being the example of connecting the grammatical anomaly with an unusual as for the Old Testament terminology. The last part of the article is the discussion the theological and psychological meaning of Gen 4:6-7.

Translated by Patrycja Tomaszewska

**Słowa kluczowe:** demon, grzech, Kain, personifikacja grzechu, pokusa

**Keywords:** Cain, demon, personification of sin, sin, temptation